

Van het klooster naar Betanië

Hoe lang blijft de Kloosterstraat nog *Klooster*-straat? Na anderhalve eeuw zijn de laatste zusters hier vertrokken naar een ander verblijf van de congregatie. De zorgfunctie (rusthuis, weeshuis, opvang zusters en priesters op rust) is weggefallen. De scholen zijn gesloten of overgedragen. Waar de zusters gingen, kwamen de broeders. De Broeders van Liefde gaven de kloostergebouwen een nieuwe bestemming als opvangcentrum. Betanië en Jona liggen aan de rand van het dorp, dat is zeker. Misschien ook figuurlijk? Coördinator Hans De Weirdt (zie kadertje) schuift de gordijnen wat meer open.

Wat mag of moet een buitenstaander weten over dit centrum?

Dat hier dingen gebeuren die elders moeilijk kunnen. Wij gaan sterk terug op tradities van religieuzen. Waar zijn noden die door anderen niet worden opgevuld en wat kunnen wij daaraan doen? Hier kunnen mensen terecht die moeilijk elders heen kunnen. We zijn geen ziekenhuis, ook geen huis voor psychiatrische opvang. De Broeders van Liefde hebben in hun netwerk, in België en in Europa, veel ervaring in hulpverlening: instellingen voor daklozen, voor opvang na agressie, vluchthuizen, enzomeer. Maar mensen die daarvoor in aanmerking komen, sturen we door.

Dat is wat jullie niet zijn. Wie komt hier dan wel?

Mensen die in de knoei zitten, in een situatie waarvan ze denken: Hola, wat is er hier met mij aan het gebeuren? Mensen die het gevoel hebben dat ze gaan ontsporen, die afstand en hulp nodig hebben. Mensen met veel vragen over het hoe en het waarom van hun bestaan. Die nood kan materieel of financieel zijn, maar ook sociaal en religieus-spiritueel, relationeel of emotioneel. We krijgen hier mensen over de vloer die rouwen om een verlies, die kampen met relatieproblemen, die afzien na een echtscheiding, die eenzaam zijn of ongewenst zwanger, op zoek zijn naar rust, of die een tijdelijke vluchtheuvel nodig hebben...

De voordeurbel van Betanië rinkelt. Er meldt zich iemand aan de deur: 'Ne goeiendag, ik ben hier met een fiets. Kunt ge daar iets mee doen...?' Hans weet er wel raad mee. De milde schenker is blij dat hij kan helpen...

Komen de mensen hier spontaan aankloppen?

Ze worden vaak getipt dat ze hier terecht kunnen. Via eerstelijnszorg, Centra voor Algemeen Welzijnswerk, via huisartsen, via de psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis. Het gaat dan vaak om mensen die niet meteen een ziekenhuis nodig hebben, maar wel een tijdelijke residentiële opvang.

Het is dus niet de bedoeling hier lang te verblijven?

Neen, maximum zes weken. Maar niets belet dat ze meerdere keren per jaar kunnen terugkomen, als dat nodig is.

Hoeveel mensen kunnen bij jullie terecht?

Wij vangen in principe niet meer dan zes mensen op, omdat we het hier huiselijk willen houden, maar ook om financiële redenen.

De accommodatie lijkt hier ruim, dat konden de bezoekers zien op de opendeurdag van 4 oktober 2010?

Het kloostergebouw is een vierkante constructie met binnentuin. Drie vleugels zijn bestemd voor de opvang, een vleugel verhuren wij door aan *Jona*, het centrum voor minderjarige asielzoekers (zie verder). En er zijn ook nog wooneenheden voor de vier broeders die hier verblijven. Je moet je dat hier wel voorstellen als een groot huishouden. Wie hier verblijft, eet in de gemeenschappelijke refter, of ontmoet de anderen in de living, de rookkamer, de kapel. Samen eten, samen tv kijken en zeer veel rekening houden met mekaar, dat is het opzet, ook al is dat niet altijd evident.

Zo'n centrum inrichten en in stand houden, dat kost geld?

Dat kost stukken van mensen... De Broeders van Liefde hebben zwaar geïnvesteerd in de renovatie van de infrastructuur. Zij dragen ook de kosten van onderhoud van gebouw en accommodatie.

De broeders hebben een ferme spaarpot?

Ze halen hun middelen uit allerlei fondsen, maar ook uit eigen inbreng. De werkingskosten worden bij voorbeeld quasi integraal betaald met de lonen van inwonende broeders. Drie pensioenen worden samengevoegd met het loon van één broeder in loondienst en een bijdrage van de gasten die hier verblijven. Er is ook een provinciale toelage van ongeveer 4000 euro. Een hogere subsidie krijgen we niet omdat we niet passen in het reguliere circuit van betoelaagde initiatieven voor daklozen, ziekenhuizen, vluchthuizen, enzomeer.

En de gemeente?

Wij werken in sommige situaties nauw samen met het OCMW. Soms betaalt dat centrum een verblijfsvergoeding (voeding en verwarming): ongeveer 25 euro per persoon per 24 uur. Sommigen betalen meer omwille van hun inkomen, anderen minder. Sommige betalen niks, omdat er geen geld is.

Waar halen de broeders hun centen?

Ik heb daar geen cijfers over, maar vermoed dat het gaat om de opbrengst van sommige beleggingen van historisch opgebouwd kapitaal, van giften, van de verkoop van gebouwen, die ze verkopen, en niet te vergeten van de lonen van de ca. 140 broeders zelf: ook die gaan in de pot. Het klinkt *cru*, maar eigenlijk is dat bijna een bankinstelling, die de Broeders en hun raadgevers zo goed mogelijk beheren.

De twee vestigingen van de Sint-Franciscus Basisschool in de Kloostersteraat zijn ook eigendom van de Broeders?

Ja. En de vroegere jongensschool is stilaan bouwvallig. Hier is de keuze redelijk duidelijk: of afbreken en een nieuwbouw zetten, of renoveren. Dat gebeurt allemaal in overleg met de overheid, omwille van mogelijke subsidies (40%). Soms is er wel eens snelle kritiek: 'De school vergaat, de goten lekken, doe daar iets aan.' Maar we onderhandelen ondertussen al vier jaar met de overheid, omwille van het subsidiedossier. Voorlopig is het dus wachten op budgetten en waar mogelijk als een goede huisvader de dringendste herstellingen uitvoeren. Hier in Betanië is dat anders. Hier krijgen we geen subsidie voor, dat is volledig voor rekening van de Broeders.

Is Betanië een uniek project?

Een gelijkaardig ken ik toch niet. Maar er zijn veel varianten. Onder de koepel van de Broeders zitten bij voorbeeld ook de daklozenopvang in Huize Triest in Gent, de opvang voor aidspatiënten in Ronse, een opvang voor daklozen in Namen, Jona hiernaast...

Het kloostergebouw dient ook nog voor een paar kleinere zaken?

Er zijn drie appartementen. In het middelste is er nu kinderopvang voorzien (voorschools en naschools), eentje is verhuurd aan een priester op rust, het derde aan een werknemer die voor de broeders werkt in Beernem. De directeurswoning was een tijdje in

Dat gebeurt in gebruik als beperkt opvangcentrum voor mensen met meer religieus-spirituele vragen, maar dat initiatief staat momenteel op pauze.

Hier houden we ook nog ruimte vrij voor een korte en onverwachte crisisopvang. Dat gebeurt in samenwerking met de politiezone Aalter-Knesselare. Hier kunnen ook mensen terecht die om een of andere reden dringend een kortverblijf of overnachting nodig hebben. De reden daarvoor kan heel verschillend zijn: opvang na een brand bijvoorbeeld, of na een echtelijke ruzie; opvang van vluchtelingen die uit een vrachtwagen zijn gehaald en pas twee dagen later naar Brussel kunnen voor hun asielaanvraag. Zo hadden we ook al eens Duitsers die hier door de politiek werden tegengehouden en niet mochten doorrijden, iemand op doortocht, die in een bushokje werd opgepikt en dringend behoefte had aan een douche en een maaltijd en een klein beetje zakgeld voor zijn volgende trip... Wij hebben die mensen geholpen.

Iedere vrijdag is er hier ook een vergadering van "Ontmoeten", een laagdrempelige praatgroep. En ook een 25-30 vrijwilligers en sympathisanten vergaderen hier vaak voor vorming, als leesgroep, of voor de organisatie van een of andere activiteit (De Zuid-actie of acties voor projecten in de derde wereld). Dat zijn mensen van hier, uit de regio, maar er zijn ook mensen van Leuven bij. Werk genoeg dus...

oktober 1855 in Knesselare gevestigd in een complex dat werd gebouwd door de familie van de Woestyne

Van weezekinderen, ouderlingen, en scholen

Betanië heeft zich genesteld in het voormalige klooster. Dat kon maar omdat na ongeveer anderhalve eeuw het kloostergebouw was leeggelopen. Weg zijn ze, de *nonnekes*, overleden of vertrokken naar hun rustoord in Vinderhout. De tijden zijn veranderd, en wellicht definitief. Maar gedurende 150 jaar zorgden ze vooraan in het veld voor opvang van wezen, voor onderwijs, en opvang van ouderlingen.

In *Historische schets van het gesticht der zusters Franciscanessen* lezen we dat het voor de zusters van het Crombeen, met moederklooster in Gent, 'een lichte taak' was hier in 1891 het klooster van de

zusters van Liefde over te nemen. Die hadden zich in oktober 1855 in Knesselare gevestigd in een complex dat werd gebouwd door de familie van de Woestyne van Hansbeke.

Doel was meisjes onderwijs te verstrekken, 'maar in de eerste plaats het verplegen van arme ouderlingen en het *bezorgen* van onvermogen weezekinderen.'

Als de zusters van Liefde in 1891 vertrekken (wellicht omdat hun oversten grotere plannen hadden in koloniaal Kongo), zijn er twee lagere klassen voor meisjes, een bewaarschool en een werkschool, waar kinderen kant leerden vervaardigen.

De school groeit en regelmatig wordt er bijgebouwd. In 1914 zijn er al elf klassen in de basisschool en de 'bewaarschool'. Er zijn zowat 600 leerlingen, een gemiddelde van 46 leerlingen per lagere klas en 71 kleuters per kleuterklas... Daarnaast is er nog volwassenenonderwijs in een adultschool, is er een huishoudklas en een breischool,

die laatste als voortzetting van de vroegere kantschool, 'waar 32 meisjes en vrouwen van ter plaatse hun brood verdienen'.

De zondagschool telt 273 leerlingen. Wanneer het weeshuis sluit, staat niet vermeld in de notities van

zuster Maria Van De Putte, die een historiek schreef van het klooster. In het archief zit er nog een foto van een zekere zuster Theotima met een aantal (wees?)kinderen, maar vast staat dat er in 1954 geen weeskinderen meer zijn, want dan wordt 'de slaapzaal ingericht voor oude en ziekelijke zusters'.

In 1969 wordt ook het rusthuis gesloten. De vernieuwingsboot werd gemist. De laatste zes mannen die er nog verblijven verlaten Knesselare, 'tot groot spijt van de inwonenden en de bevolking'.

De school blijft wel groeien, en er komt een wijkafdeling in de Veldstraat (1956) en een beroepsschool snit en naad (1961), later aangevuld met huishoudkunde en een sociaal-technische afdeling. Een opvallende nieuwbouw van het Sint-Anna Instituut (de huidige basisschool) biedt voldoende plaats voor zes jaar beroeps- en technisch onderwijs. Die school groeit vrij snel, en piekt bij de opstart van de onderwijsvernieuwing (VSO), maar het rekruteringsveld is te klein om de minder populair wordende studierichtingen in stand te kunnen houden. In 1990 is de sluiting al weer in zicht. De burens van de basisschool verlaten kort daarna de oude kloostergebouwen en trekken naar de relatief nieuwe gebouwen van het voormalige Sint-Anna. Een almaar uitdunnende groep zusters Franciscanessen blijft nog even in Knesselare, maar verhuist uiteindelijk naar andere kloosters, vooral naar Vinderhoute. De Broeders van Liefde nemen klooster en school over. In het klooster en de oude klassen starten met Betanië en Jona nieuwe projecten...

